

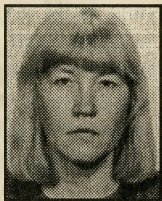
Õpetaja peaks hindama ka vaeva ja püüdlikkust

Nii mõnelgi korral pääseb õpetajas hinnete panijana võimule külm, analüütiline ja arvestav mõistus, mis alati kahtlustab, kritiseerib ja on rahulolematu. Kuidas reageerib aga algklassilapse psüühika suurtele punastele "kahtedele" koolivihikus, seda ei pruugi hindepanija teada.

Halva hinde läbi tunnetab laps hukkamõistu, sest hinnatud on ainult vigu – töö positiivsed küljed on jäänud tähelepanuta. Võib juhtuda, et ainsat halba hinnet elatakse üle sedavõrd, et hili-semad paremad numbrid ei suuda trööstida. Ühele negatiivsele hinnangule on vastukaaluks vaja mitu positiivset, et psüühiline tasakaal taastuks. Arukas kiitmine on paraku tunduvalt raskem kui laitmise, sest see nõuab õppuri ja tema tegevuse asjatundlikku jälgimist. Lapsel on aga õigus igal sammul tea-

Eripedagoog

**Marianne
Martinson**

da, milles ta on edukas ja loomulikult ka seda, mis on tema nõrgad küljed.

Tempokas hinnangute andmine puudulikele, veel väljakujunemata võimetele sarnaneb kõndimisega arengu hupral jään. "Jalgade allasaamine" võib aega võtta kauemgi kui aasta ja seetõttu on karastav profülaktika hinnete näol algklassides küsitava väärtusega.

Kooli tulles satub laps vaimutöömaailma. Suured muutused elurütmis toovad endaga paratamatult kaasa aren-

gukriisi. Mitte alati ei kulge kriisist väljatulek ootuspäraselt leppe reega, vaid vahel hoopis raskelt üle kivide ja kändude.

Laiskuseks ja lohakuseks peetava varjus võib pesitseda hoopis puudulik tähelepanu, arenemata keskendumisvõime, nõrk mälu, halb orienteerumine ajas ja ruumis – laps ei oska veel õigesti kuulata ja vaadelda. Pikaldaselt kujunev lugemisoskus ei võimalda õpikutekstidest aru saada ega töökorraldusi täita. Pidev võitlemine raskustega väsitab ja sunnib otsima lohutust muust tegevusest – seda juba tunni ajal. Loomulikult valab sahmerdamine veelgi õli tulle uuteks negatiivseteks hinnanguteks.

Punase värvi kaudu vihikus näidatakse varsti igale algajale koht kätte. Lennult õppematerjali haaravad kuld-

pead koguvad õige pea suurema vaevata hulga häid hindeid ja nad tõstetakse enesestmõistetavalt aukohale. Vargi võib nende osaks langeda kätteõpitud laiskus. Keskmise võimekuse puhul tuleb pingutada, et hinnete tase ei langeks nõutavast allapoole, osa aeglasema tempoga lapsi teenib oma kõhna "kolmekese" vaevarikka tööga, kui üldse. Vaevanägemist ehk töötegemise mahtu hinne ei kajasta, isiklikku arengut samuti mitte.

Et külmadest standardite kammitest vabaneda ja südamega mõeldes last hinnata peab õpetaja oma vaimu vabaks laskma. Tervikutunnetus ja positiivne mõttelaad kasvab välja ainult tervest vaimust. Selle annab hingeside läbi ümbritsevate kontaktide, millest omakorda aegamisi sulatatakse kokku suhe lapsesse. Silmsidemes olles kaovad

hoiakud, pealispindsed hinnangud ja ebareaalsed ootused. Ei maksaks unustada, et algklassieas pannakse alus isiksuse kujunemise edaspidisele edule. Murdeas on juba viljalõikuse aeg ja mida sa lõikad, kui enesekasvatuseid pidevast ebasobivasse mõõtu pressimisest on kiduraks jäänud ja edasivii-vat töörõõmu ei suuda anda. Edukuse eest ei põgene koolist keegi. Paremaid jahimaid minnakse otsima ikka siis, kui ebaedu on juba maadligi surunud. Õnneotsijaid väljaspool kooli on tegelikuses aga mõtlemapanevalt palju.

Oleme jõudmas ajajärku, kus arvestav külm mõistus tuleks tagandada ja asemele võiks astuda hindaja mõtle-v süda. Ainult nii on loota vaimselt hirmu-vaba, loovat ja läbi selle tervet töist õhk-konda klassitoas igale lapsele.

EPL 27. nov 96